

Háztartási méretű kiserőművek és a villamos energia törvény keretei

Grabner Péter
Magyar Energia Hivatal

Absztrakt: A villamos energiáról szóló 2007. évi LXXXVI. törvény (a továbbiakban: VET) elfogadása új működési kereteket alakított ki a villamosenergia-iparban. A VET új fogalmakat is bevezetett, amelyek között minden hazai szabályozási előzmény nélküli fogalom a háztartási méretű kiserőmű. A jelen közleményben bemutatásra kerül a háztartási méretű kiserőmű fogalma, illetve a szerző értelmezi a legfontosabb elszámolási szabályokat.

1. A villamosenergia-termelés jogi alapjai

Az Országgyűlés 2007. június 25-i ülésnapján elfogadta a VET-et, amely 2008. január 1-jétől lép hatályba¹. A törvény számos ponton alapvetően megváltoztatja a villamosenergia-piac működési kereteit. Az új VET több éves előkészítési folyamat, súlyos és bizonyos kérdésekben lezáratlan szakmai viták után került az Országgyűlés elé. A kidolgozás során számos egymásnak is ellentmondó célkitűzésnek kellett megfelelni úgy, hogy az Európai Unió keretjogszabályai és a tagállamok eltérő gyakorlata nem tette lehetővé egy „egységes” európai működési modell átvételét. A konkrét szövegrészek kidolgozása során a következő célkitűzéseket kellett figyelembe venni [VET 1. §]:

- hatékonyan működő villamosenergia-versenypiac kialakítása,
- az energiahatékonyság növelése,
- a felhasználók biztonságos, zavartalan, megfelelő minőségű és átlátható költségszerkezetű villamosenergia-ellátása,
- a magyar villamosenergia-piacnak az Európai Közösség egységesülő villamos energia piacaiba történő integrációja,
- az Európai Közösségek jogszabályainak való megfelelést, és
- a mindezek megvalósítását biztosító, objektív, átlátható és az egyenlő bánásmód követelményének megfelelő szabályozás kialakítása.

A VET egyik fontos fejezete a villamosenergia-termelés szabályozásával foglalkozik. Ezek alapján saját üzleti kockázatára bárki létesíthet új termelő kapacitást a VET-ben és a külön jogszabályokban meghatározottak szerint [7. § (1)]. A jogalkotó azonban bizonyos megkötéseket is tett a termelő kapacitások létesítésével kapcsolatban. Ennek

¹ A törvény egyes rendelkezései már korábban hatályba lépnek.

során a VET 4. § (1) bekezdése előírja, hogy villamos energiát termelni 50 MW vagy azt meghaladó teljesítőképességű erőműben termelői működési engedély, 0,5 MW vagy annál nagyobb teljesítőképességű kiserőműben kiserőművi összevont engedély birtokában lehet. Ebből következik, hogy a VET alapján a 0,5 MW teljesítőképességű kiserőművek létesítéséhez, illetve üzemeltetéséhez a VET szerint nem kell engedélyt kérni a Magyar Energia Hivataltól. A törvény meghatározta a nem engedélyköteles kiserőművek egy speciális csoportját is az úgynevezett háztartási méretű kiserőművet. Ez olyan kiserőmű, amely kifizetésű hálózatra csatlakozik, valamint a csatlakozási teljesítménye nem haladja meg az 50 kVA-t [3. § 24.]. Ezen kiserőművek esetében a VET nem tesz semmilyen technológiai megkötést, tehát szélerőmű, illetve bármilyen más technológiával működő kiserőmű is létesülhet. [4]

A háztartási kiserőművek fogalmának a bevezetése azzal a szabályozási szándékkal történt, hogy a jogszabály megkönnyítse az olyan felhasználók hálózatra csatlakoztatását, akik saját maguk által épített és üzemeltetett kiserőműben, a helyileg megtermelt villamos energia közvetlen, saját célú felhasználásával kívánják csökkenteni a közcélú hálózathoz vételezett villamos energia mennyiségét, így optimalizálni a villamosenergia-felhasználás folyamatát. Tehát nem cél, hogy ezek a felhasználók folyamatosan betápláljanak a hálózaton, azaz nem szabályozási cél, hogy a jogalkotó megalkossa a „háztartási villamosenergia-termelés”, mint háztartási jövedelem kiegészítő módszer lehetőségét. Az egyes csatlakozási pontokon elért optimálisabb villamosenergia-felhasználásnak azonban nem csak lokális hatásai vannak, hiszen megfelelő szabályrendszer segítségével csökkenthető a hálózati veszteség, hanem nemzetgazdasági szinten is kedvezően befolyásolható primer energia felhasználás mértéke.

2. A háztartási méretű kiserőmű

A VET úgy rendelkezik, hogy a háztartási méretű kiserőművek üzemeltetői által termelt villamos energiát az adott csatlakozási ponton értékesítő villamosenergia-kereskedő külön jogszabály szerint köteles átvenni [13. § (2)]. Ez tehát azt jelenti, hogy a törvény minden villamosenergia-kereskedő (beleértve az egyetemes szolgáltatókat is) esetén egy átvételi kötelezettséget ír elő. Ez az átvételi kötelezettség azonban nem azonos a 13. § (1) bekezdésében lévő kötelezettséggel, amely szerint minden villamosenergia-kereskedő (beleértve az egyetemes szolgáltatókat is) és a felhasználónak közvetlenül értékesítő termelői engedélyes köteles a külön jogszabályban foglaltaknak megfelelően a felhasználó(i) részére értékesített villamos energia arányában átvenni az átvételi kötelezettség alá eső villamos energiát és erre vonatkozóan szerződést kötni az átvételi rendszerirányítóval.

A törvény alapján egyértelmű, hogy amíg az átviteli rendszerirányítónak a kötelező átvétel mérlegkör működésével kapcsolatos szabályrendszere a jogi felhatalmazás alapján előkészíthető², addig a törvény különösebb támpontot nem ad a háztartási méretű kiserőművek elszámolási kérdéskörének rendezésével kapcsolatban. Ennek ellenére az elszámolási kérdések a jogszabályok alapján megválaszolhatók.

A VET rendelkezéseinek végrehajtásáról szóló 273/2007. (X. 19.) Korm. Rendelet (a továbbiakban: Vhr) néhány megkötést tesz az elszámolás tekintetében. Az 5. § (5) bekezdése alapján ha a háztartási méretű kiserőmű a csatlakozási ponton a közcélú hálózatba villamos energiát betáplál, akkor a háztartási méretű kiserőmű üzemeltetőjével, mint felhasználóval jogviszonyban álló villamosenergia-kereskedő, illetve egyetemes szolgáltató elszámolási időszakonként a hálózatba összesen betáplált és vételezett villamos energia vonatkozásában a felek megállapodása szerint **havi, féléves vagy éves szaldó elszámolást alkalmaz**. Ebből tehát következik, hogy ezen termelés esetében nem lehet a kereskedelmi szabályzatban meghatározott menetrend adási formához kötni a betáplálást.

Amennyiben a vételezett és betáplált villamosenergia-szaldó alapján betáplálási többlet áll fenn, az elszámolás során betáplált villamosenergia-többletet a háztartási méretű kiserőmű üzemeltetőjével jogviszonyban álló kereskedő által a részére - mint felhasználó részére - értékesített villamos energia szerződés szerinti átlagos termékára, valamint a háztartási kiserőmű üzemeltetője, mint felhasználó által fizetendő rendszerhasználati díj összegének 85%-ával kell elszámolni [5. §.(6)]. A fizetendő rendszerhasználati díjakkal kapcsolatban még nem alakult ki a véglegesnek tekinthető megoldás, de az már a kézirat leadásakor is egyértelműnek tűnik, hogy kétirányú mérés esetén az elszámolás alapját képező villamosenergia-mennyiségeket az adott mérési ponton a kereskedelmi szabályzatban rögzített elszámolási mérési intervallumokban irányonként kell megállapítani, és a forgalomarányos rendszerhasználati díjakat az elszámolási időszakonként a mérési intervallumokban irányonként elkülönített mennyiségek összege alapján irányonként kell fizetni.

A leendő szabályrendszer kialakítása szempontjából lényeges feltétel, hogy a Vhr 5. § (5) bekezdése **a háztartási méretű kiserőmű üzemeltetőjével, mint felhasználóval jogviszonyban álló villamosenergia-kereskedőről** rendelkezik, azaz meghatározza, hogy ez egy olyan speciális jellegű felhasználó, aki adott üzemi állapotban nem csak vételez, hanem be is táplál a hálózatba.

² A szükséges szabályrendszer kidolgozása folyamatban van. A Magyar Energia Hivatal (www.eh.gov.hu) és a MAVIR (www.mavir.hu) honlapjain elérhetők az előkészítés jelenlegi fázisában elkészült dokumentumok.

3. A háztartási méretű kiserőmű mérlegkörü helyzete

A felhasználók kereskedelmi elszámolásának egyik legfontosabb feltétele a mérlegkörü tagság tisztázása. Ebben a tekintetben a VET a felhasználók jelentős körében meghatározza a kereteket, hiszen a 21. § (2) bekezdés szerint a termelő, a villamosenergia-kereskedő, az egyetemes szolgáltató, a felhasználó, az elosztó hálózati engedélyes köteles mérlegkört alakítani, vagy az érintettek megállapodása esetén - jogszabály eltérő rendelkezése hiányában - bármely mérlegkörhöz csatlakozni. Minden elszámolási pontnak tartoznia kell egy mérlegkörhöz, és egy adott elszámolási pont egyidejűleg csak egy mérlegkörhöz tartozhat [VET 21. § (4)]. Az egyetemes szolgáltatásra jogosult felhasználó a törvény erejénél fogva a vele jogviszonyban álló egyetemes szolgáltatói engedélyes vagy villamosenergia-kereskedelemre vonatkozó működési engedélyes mérlegkörének tagja, mérlegkörü tagsági szerződés megkötésére nem kötelezhető. Ebből tehát következik, hogy az egyetemes szolgáltatásra jogosult felhasználók körében háztartási kiserőmű, mint speciális felhasználó mérlegkörü helyzete tisztázottnak tekinthető.

A VET, illetve a Vhr az egyetemes szolgáltatásra nem jogosult felhasználók, így a háztartási méretű kiserőművek esetében nem határoz meg mérlegkörü tagsággal kapcsolatos szabályokat. Ez azt jelenti, hogy ebben az esetben a VET 21. § (4) bekezdés alkalmazandó, tehát a villamosenergia-kereskedő és a felhasználó eltérő mérlegkörhöz is tartozhat. Ebben az esetben azonban figyelembe kell venni, hogy a mérlegkörök közötti tranzakciók tekintetében a kereskedelmi szabályzat szabályait kell alkalmazni. Ez azt jelenti, hogy a mérlegkörök között csak menetrend alapú szállítások lehetségesek. Mivel azonban a Vhr 5. § (5) bekezdése rögzíti a háztartási méretű kiserőművek elszámolási módját, így adódik, hogy ebben a felhasználói kategóriában is úgy kell eljárni, ahogy az egyetemes szolgáltatásra jogosult felhasználók esetében.

A mérlegkör tagsággal kapcsolatban a VET 61. § (3) bekezdése azt határozza meg, hogy a villamosenergia-kereskedő a vele szerződő egyetemes szolgáltatásra jogosult felhasználóknak díjmentesen biztosítja a mérlegkörü tagságot. Minden egyéb esetben pedig szedhető mérlegkör tagsági díj a felhasználótól.

4. Összefoglalás

A fentiek alapján megállapítható, hogy a háztartási méretű kiserőművek fogalmához tartozó legfontosabb szabályok a törvényben (VET) és végrehajtási rendeletben (Vhr) kerültek szabályozásra. Mindazok a kérdések, melyek nem kerültek szabályozásra a fentiek alapján értelmezhetők és következtethetők. Ezzel tehát kialakult egy olyan jogi

keret, amely biztosíthatja ennek a villamosenergia-termelési módnak a mind szélesebb körű elterjedését. Ennek ellenére a jövő bizonytalan, hiszen a szabályok gyakorlati alkalmazása csak most fog elkezdődni. A jelenlegi hálózati helyzetről nem rendelkezünk érdemi statisztikákkal, ezért egyelőre nem lehet olyan megalapozott becslét készíteni, amely alapján modellezhető lenne ennek a villamosenergia-termelési módnak a jövője. A nemzetközi tapasztalatok alapján azonban gyors és intenzív fejlődés várható Magyarországon is.

Irodalomjegyzék

- [1] A villamos energiáról szóló 2007. évi LXXXVI. törvény
- [2] A villamos energiáról szóló 2007. évi LXXXVI. törvény egyes rendelkezéseinek végrehajtásáról szóló 273/2007. (X. 19.) Korm. Rendelet
- [3] A Magyar Energia Hivatal 471/2007. számú határozata a villamosenergia-rendszer kereskedelmi szabályzatának jóváhagyásáról
- [4] P. Kádár: Testbed for Virtual Microgrid Control Strategy Development, *ICREPO'07 International Conference on Renewable Energy and Power Quality*, Sevilla, Spain, March 28-30, 2007